

Marek Očenáš
L'Esthétique rococo dans le théâtre de Marivaux
Posudek diplomové práce

Autor diplomové práce, psané ve francouzštině (FFUK, Praha, 2010, 78 stran), se zabývá rokokovou estetikou ve vztahu k vybraným Marivauxovým dramatům. Práce je rozdělena do dvou částí, první obecnější, která se zaměřuje na výklad pojmů a situuje rokokovou literaturu do kontextu francouzské tvorby 18. století, tedy nutně zejména klasicismu, a druhé konkrétnější, jež se zabývá jednotlivými znaky, definovanými v úvodní části, v souvislosti s třemi dramaty, *La Double Inconstance*, *La Surprise de l'amour*, *La Seconde Surprise de l'amour*. Druhá část jako by tak potvrzovala a rozvíjela část první.

V části nazvané *Littérature rococo* (Rokoková literatura spíše než „literatura rokoko“) se Marek Očenáš, vycházející z dobré znalosti sekundární literatury i z vlastního studia, dovozuje hlavní znaky tzv. rokokové estetiky. Tento pojem se, jak se zdá, posadil nejen ve středoevropské tradici, ale i ve Francii. Autor práce nejprve uvádí rokoko do vztahu s literárně historickým vývojem (klasicismus a baroko), a posléze předkládá tři základní charakteristiky rokokové estetiky: nestálost, zálibu v maskách a rafinovanost (název oddílu klade důraz na rafinovanost jazykovou).

Tato první část je velmi dobře dokumentována, opírá se o srovnání s výtvarným uměním, zvláště s malířstvem (ne však s architekturou a s hudbou). Narážíme na dvojí kulturní tradici: v některých zemích, zvláště středoevropských, jakkoli podobné fenomény bychom mohli konstatovat i ve Španělsku a například i v Rusku, o Itálii nemluvě), je termín rokoko přijat přinejmenším od 19. století, jiné země (Francie, Anglie, severoevropské země s luteránskou tradicí) tento termín používají jen s rozpaky. Z této podivuhodné evropské dvojedinosti vyplývá také otázka jisté francouzské výjimečnosti, jakkoli kupodivu Francie do značné míry udávala tón.

Je proto na místě přesnit, že práce vychází z francouzské tradice. Když např. autor uvádí, že se rokoko objevuje ve chvíli, kdy dvůr Ludvíka XIV. začíná dávat přednost jemnější zdobnosti etc. (*le rococo apparaît au moment où la cour de Louis XIV commence à préférer la décoration plus délicate et plus intimiste au style monumental et solennel*, s.2), jde samozřejmě o Francii, ale v evropském kontextu se problém jeví poněkud jinak. Kromě toho ani mimo Francii by nebylo zcela přesné interpretovat rokoko jako jakousi miniaturu baroka (*le petit au détriment du grand*, s.2). V Rakousku, v Bavorsku, v Čechách existuje například monumentální církevní architektura. Ve francouzské tradici vývoj od klasicismu k osvícenství neodpovídá vývoji od baroka (byť klasicizujícího) k rokoku v uvedených zemích.

Úvodní část Očenášovy práce přichází s některými závěry, jež se zdají být poněkud všeobecné nikoli pouze ve vztahu Francie/Evropa, ale také ve Francii samé. Galantní výjevy Watteauových, Boucherových, Fragonardových obrazů neodpovídají zcela moralizující měšťanské tvorbě, o níž píše především Diderot. Je třeba vždy nuancovat, tj. vyhnout se závěrům o „spisovatelích 18. století“ ve vztahu k „romantikům“ (s.9) apod. To platí také o formulacích o „generaci, která byla svědkem Francouzské revoluce“ (*la génération témoin de la Révolution*, s.9) nebo o závěru, týkajícím se odklonu od antiky. Zájem o antiku pokračoval, jeho podoba se proměňovala (viz např. Delillův překlad *Eneidy*).

Rokoko bylo skutečně částečně záležitostí volnomyšlenkářských aristokratů (*aristocrates libertins*, s.20), avšak záliba v tomto stylu se pojevovala také v měšťanských kruzích. Obě prostředí se prostupovala, viz Voltaire.

Druhá část předkládá zdařilé konkrétní analýzy. Vyznačují se jasností a logickou návazností. Základní charakteristiky rokokového stylu jsou zde aplikovány na texty Marivauxových dramát. Marek Očenáš se zaměřuje na souvislosti estetické více než sociálně kulturní. Systematicky probírá jeden znak po druhém, přehledně, zevrubně, na konkrétním materiálu. Názvy úvodních kapitol jsou převzaty v části nazvané případně „Marivaux rococo“. Analýzy vycházející z Marivauxových textů jsou bezchybné (s.55 nsl. aj.)

V závěru hovoří autor práce o přínosu Marivauxova díla. Dospívá k formulaci o „*expérimentation sentimentale*“, zmiňuje se o antagonismu mezi „*l'amour à la mode*“ a „*l'amour noble et tendre*“, dále o „*l'amour ancien*“, která je vybudována na ctnosti a „*l'amour nouveau inspiré par Cupidon (qui) naît du vice*“. Jde samozřejmě o věčnou otázku, týkající se vztahu mezi „*appetitus boni*“ a „*appetitus mali*“ nebo „*amor spiritualis*“ a „*amor carnalis*“ etc. etc. u novoplatoniků (Ficino), o tom např. Panofsky. Velmi složitý problém, věčný, nikdy samozřejmě nezodpovězený.

Práce je napsána velmi kvalitní, (téměř) bezchybnou francouzštinou. Její četba je opravdovým potěšením. Uvádím několik málo chyb:

s.26: le langage se voit discréditer (m. discrédité)

s.40: ils cherchant

s.41: son demeure (m. sa demeure).

Práce Marka Očenáše odpovídá všem požadavkům kladeným na diplomovou práci. Doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 11.9.2010

doc. Aleš Pohorský

